

اصلاح آکروبیولوژیکی خاکهای شور و قلیا

ابوالقاسم توسلی و منصور صارمی

عضوهیئت علمی ورئیس بخش تحقیقات اصلاح اراضی وزهکشی موسسه تحقیقات خاک و آب ، و کارشناس مرکز تحقیقات کشاورزی خوزستان

گسترده‌گی اراضی شور و قلیا در ایران و محدودیتهای طبیعی آنها در تولید فرآورده‌های کشاورزی در اغلب مناطق خشک و نیمه خشک باعث شده که کشت و زرع در اینگونه اراضی مقرون به صرفه نباشد و در حالت‌های خیلی حاد عملاً عملکرد مفیدی عاید نشود. خاکهای شور و مخصوصاً "سدیمی از ساختمان مطلوبی برخوردار نیستند و اصولاً نفوذ آب، هواوریشگی گیاه در آنها به سختی صورت می‌گیرد و از جنبه‌های کشاورزی و تولید محصول می‌توان آنها را مرده و یانیمه مرده تلقی کرد. اینگونه خاکها اغلب عاری از پوشش گیاهی مناسب بوده و لذا از جنبه‌های خطرات ناشی از فرسایش و تبخیر از سطح آزاد خاک در موقعیت ویژه‌ای قرار می‌گیرند که خود معضلات مورد نظر را تشدید می‌نماید. اصلاح و بهسازی خاکهای شور و قلیا و ماندابی از مسدودتهای پیش‌مورد توجه محققین و کشاورزان قرار گرفته و امروزه در اغلب کشورهای پیشرفته پس از احداث سیستمهای زهکشی فعال نسبت به اصلاح و بهسازی اینگونه خاکها اقدام و بسا بهره‌گیری از سیستمهای خاص بمنظور سرعت بخشیدن به جنبه‌های سوددهی موضوع روش‌های جدیدی مانند حداقل عمق مجاز برای استقرار سطح ایستابی، حداقل مقدار آبشویی اصلاح محلول از نسیمرخ خاک و بالاخره آبشویی توام با کشت محصول را اعمال می‌نمایند. علاوه بر روشهای فوق الذکر، اخیراً در خیلی از کشورهای جهان برای اصلاح و بهره‌برداری از خاکهای مورد نظر از روشهای آکروبیولوژیکی در وهله اول بدین منظور استفاده میشود که خاک مرده و یانیمه مرده را زنده نمایند و با انتخاب و کشت نباتاتی که علاوه بر تحمل محدودیتهای مبتلا به اینگونه خاکها خصوصیات اصلاح‌کنندگی آنها را نیز به همراه داشته باشند به آنها حیاتی نوبخشند. از مزایای این روشها علاوه بر ارزان و مفید بودن، کوتاه بودن زمان مورد نیاز برای اصلاح و بهسازی اینگونه خاکها میباشد. کشورهایی مانند روسیه، هند، پاکستان و استرالیا تا کنون در این زمینه موفقیت‌های شایان توجهی را احراز نموده‌اند. با عنایت به مطالب فوق و بهره‌گیری از روش اصلاح بیولوژیکی خاکهای شور و قلیا، پس از شناسائی گیاه شوریا کالار کراس (*Diplanthe fusca*) در کانالهای زهکشی مزارع کشت و صنعت هفت تپه و انتقال آن به ایستگاه تحقیقات اصلاح اراضی شاورخوزستان برنامه تحقیقاتی گسترده‌ای در این زمینه توسط بخش تحقیقات اصلاح اراضی وزهکشی در موسسه تحقیقات خاک و آب به اجرا درآمد. در این ارتباط طرحهای تحقیقاتی مصوب در مناطق خوزستان، جیرفت، بم و برازجان پیاده و در دست اجرایی باشد که

نتایج بدست آمده در اغلب مناطق محدودیتهای شوری و قلیائیت خاک را تا حد بسیار مطلوبی کاهش داده است . در این مقاله سعی میشود نتایج بدست آمده از طرح تحقیقاتی مصوب و در دست اجرا در اراضی خوزستان ارائه و مورد بحث قرار گیرد.